

Kun det talte
ord gælder

Tale ved konference om
"NATO reform: The need to change"
Christiansborg den 15. december 2005

NATO i det 21. århundrede - en dansk forsvarsministers vision

Af forsvarsminister Søren Gade

Lad mig allerførst takke for invitationen fra Det Radikale Venstre, Atlant-sammenslutningen, Folk & Forsvar og YES (*Young Europeans For Security*) til at komme her og tale på denne konference om reform af NATO.

Normalt når jeg bliver bedt om at komme ud og holde et oplæg, er der et ønske om at jeg fortæller bredt om dansk sikkerheds- og forsvarspolitik. Og det gør jeg meget gerne.

Men jeg skal under et sådant foredrag vidt omkring. Fra dansk deltagelse i internationale operationer over forsvarsforliget til redningsberedskabet. Det siger sig selv, at der sjældent bliver tid til at gå rigtigt i dybden med emnerne.

Derfor er jeg særligt glad for, at jeg i dag får lejlighed til over for en forsamling af personer med stor indsigt i forsvars- og sikkerhedspolitik at gå i dybden på et område, der er af stor betydning for Danmark og dansk forsvar - nemlig NATO.

Vi lever i nye tider og nye generationer vokser op. De unge generationer har ikke haft behov for at forholde sig på NATO på samme måde som os, der voksede op under Den Kolde Krig, og har derfor nok ikke helt samme indsigt i NATO's rolle og betydning, som min og ældre generationer har.

Men lad mig slå en ting fast: **NATO er fortsat den mest betydningsfulde forsvars- og sikkerheds-politiske organisation for Danmark. NATO bygger på helt grundlæggende fælles værdier og interesser.**

For det første er NATO kernen i den strategiske sikkerhedspolitiske dialog over Atlanten

NATO er fortsat det centrale forum, hvor repræsentanter fra europæiske lande på daglig basis mødes med repræsentanter fra USA og Canada og drøfter sikkerhedspolitik. Det sker ikke andre steder.

Den daglige meningsudveksling mellem størstedelen af landene i Europa og på det Nord-Amerikanske kontinent kan ikke overvurderes. Ved at tale sammen

øger vi forståelsen for hinandens synspunkter - og vi præger hinanden. Dette har præsident Bush i særlig grad set potentialet for i sin anden præsidentperiode. Vi oplever, at USA i højere grad end tidligere bruger NATO aktivt til dialog om aktuelle problemstillinger som udviklingen i Mellemøsten og i Fjernøsten.

Dialogen er afgørende for forståelsen af, hvad vi med rette kan forvente af hinanden. Nok er der engang imellem uenigheder, som ikke umiddelbart lader sig løse. Men de grundlæggende værdier er der ingen, som stiller spørgsmålstegn ved: Nemlig fred, frihed, demokrati, sikkerhed, menneskerettigheder og retsbaserede samfund.

For det andet er NATO hjørnестenen for Danmarks sikkerhed

Den traditionelle, konventionelle trussel mod Danmark, som vi kendte den under Den Kolde Krig, er ophørt. Vi kan ikke se den opstå igen inden for overskuelig fremtid.

Heldigvis! Men det betyder ikke, at NATO ikke længere er hjørnестenen for Danmarks sikkerhed. Den rolle har NATO fortsat. Der kan som bekendt også opstå andre trusler mod Danmark - lad mig blot nævne terror-truslen. Og hvis der nogensinde skulle opstå en større trussel mod Danmark - konventionel eller ej, så ville de andre NATO-lande være der. Musketer-eden i NATO - den såkaldte artikel 5 - eksisterer fortsat.

Samtidig sikrer vores NATO-medlemskab, at de danske styrker trænes og udrustes, så de uden videre kan samarbejde med styrker fra andre NATO-lande. Dette er af afgørende betydning, når vore soldater er ude i operationer.

Via NATO kan Danmark endvidere være med til at præge andre landes syn på aktuelle sikkerhedspolitiske problemstillinger. Vores NATO-medlemskab giver os indflydelse på den sikkerhedspolitiske udvikling - lad mig bare nævne optagelsen af de tre baltiske lande i NATO. Her spillede Danmark en vigtig rolle. Og vi får ikke kun indflydelse. Vi får også en indsigt i, hvordan andre lande tænker.

Ikke blot udgør NATO den ultimative sikkerhedsgaranti for Danmark. NATO fremmer også den indirekte sikkerhed for Danmark og de andre allierede gennem aktiv multilateralisme. NATO har løbende forstået at tilpasse sig de ændrede krav i det globale sikkerhedspolitiske billede. Hvem havde for blot 10 år siden forestillet sig, at NATO ville være engageret på globalt plan? Hvem ville for blot 5 år siden have forestillet sig NATO lede eller deltage i operationer i Afrika og Centralasien?

NATO's operationer

Et høj-aktuelt eksempel er NATO's operation i Afghanistan - ISAF. Med mere end 9000 soldater bidrager NATO til at fremme en positiv udvikling i Afghanistan. Hermed reduceres risikoen for at terrorister og andre ekstremister i ly af sammenbrudte samfundsstrukturer i Afghanistan kan forberede angreb på os og vores samfund.

Også i Irak bidrager NATO til at fremme fred, frihed og sikkerhed. Således har NATO i Irak etableret en træningsmission, der siden efteråret 2004 har arbejdet med at uddanne irakiske sikkerhedsstyrker. Målet er at skabe forudsætningerne for, at irakerne selv gradvist kan overtage ansvaret for sikkerhed og stabilitet i Irak.

Kosovo bør også lige kort nævnes. Her har NATO-soldater sikret stabilitet siden sommeren 1999. Der er i dag ca. 16.000 NATO-soldater i Kosovo.

Operationerne sikrer stabilitet i områderne og fremmer udviklingen af demokratiske og bæredygtige samfund. Risikoen for at der i disse områder skal opstå trusler mod vores samfund er reduceret betydelig. Vores sikkerhed er forbedret.

NATO's partnerskabsprogrammer

Men det er ikke kun via operationer at NATO styrker Danmarks sikkerhed. NATO fremmer også en udvikling mod demokrati og stabilitet via sine partnerskabsprogrammer.

For det første har NATO en meget stor virkning på reform-bestræbelser i de lande, der kandiderer til NATO-medlemskab. NATO er en magnet på disse lande, der lytter opmærksomt til de krav, som NATO stiller til nye medlemmer. Krav om bl.a. demokrati, demokratisk kontrol med de nationale væbnede styrker, bilæggelse af nabo-konflikter, etniske konflikter osv. Ved at virke som magnet virker NATO (på samme måde som EU) som katalysator for reformer i disse lande.

Men NATO kan ikke hvile på laurbærene. NATO må konstant se fremad og løbende tilpasse sig de nye krav og behov.

Lad mig her komme med min vision for hvilke instrumenter NATO først og fremmest bør satse på fremover at have i værktøjskassen.

Min første vision er et NATO med en endnu stærkere transatlantisk dialog.

Der er allerede nu en stigende forståelse for, at man i NATO også bør kunne drøfte spørgsmål af bredere sikkerhedspolitisk interesse - og ikke kun spørgsmål, hvor NATO har en aktiv rolle at spille.

NATO skal ikke kun bruges som militært instrument, men skal i lige så høj grad bruges som det forum, hvor europæiske og nord-amerikanske lande konsulterer hinanden om emner af fælles interesse. Det kan f.eks. være emner som Iran, Mellemøsten i bredere forstand, Fjernøsten osv. Områder, hvor der ikke forudses nogen militær rolle for Alliancen - men samtidig områder, hvor både USA og de europæiske allierede har en interesse i at udveksle synspunkter. Det er en forudsætning for, at vi får afstemt forventningerne til hinanden - og for at ingen bliver overrasket over den andens handlinger og holdninger. Og jeg mener klart, at vi europæere har behov for et forum for tæt dialog med vore amerikanske venner.

Min anden vision er et NATO, der er endnu bedre til at håndtere hele spektret af de nye opgaver.

Hvor kollektivt forsvar oprindeligt var NATO's hovedopgave, er NATO som nævnt involveret i mange forskellige typer opgaver i dag. Det har krævet og kræver fortsat nye kapaciteter, nye doktriner, nye prioriteringer osv.

Et område, som der i NATO, er kommet øget fokus på, er vigtigheden af samtænkning af civil og militær indsats i internationale operationer. Samtænkning skal gøre NATO endnu bedre til at stabilisere og normalisere leveforholdene i kriseramte områder. Øget samtænkning er et dansk fokusområde, og jeg vil derfor gerne gå lidt i dybden med emnet.

Samtænkning

Der er sammenhæng mellem forbedring af den økonomiske og sociale situation i et missionsområde og forbedringer i sikkerhedssituationen - og omvendt.

Specielt Irak og Afghanistan, men bestemt også Balkan-operationerne, har vist os, at civile og militære indsatser må gå hånd i hånd for at sikre stabilitet og en positiv udvikling i leveforholdene for de lokale i kriseområder. Dette må og skal være det danske mål i internationale operationer.

Derfor har regeringen med det nuværende forsvarsforlig lanceret et initiativ om samtænkning. Danske civile og militære indsatser i et missionsområde skal ske fokuseret, effektivt og koordineret - uanset sikkerhedssituationen. Dette skal sikre størst mulig effekt af de statslige ressourcer, og størst mulig effekt for de lokale befolkninger.

Komplekse kriser kræver velgennemtænkte svar. Militær magt kan nok vinde krigen, men det kræver fælles anstrengelser af mange forskellige aktører at vinde freden. Foruden sikkerhed skal den lokale befolkning have vand, el, infrastruktur, arbejde, politiske strukturer og meget mere til før stabilitet er blevet en realitet.

Koordination og samarbejde mellem militære og civile aktører i en international operation er afgørende for succes. Det betyder slet ikke, at militæret skal være en bevæbnet nødhjælpskolonne. Men vi skal respektere og samarbejde med de civile, der forestår genopbygning af et ødelagt samfund, på samme måde som de skal respektere og arbejde sammen med militæret, der leverer sikkerhed i et område.

NATO har vist, at man kan arbejde sammen med øvrige aktører på jorden. På Balkan, i Afghanistan og i Pakistan har NATO formået at arbejde sammen med lokale myndigheder og internationale aktører til gavn for civilbefolkningen. Et sådant praktisk samarbejde er fint, men NATO som organisation bør udvikle værktøjer til samarbejde på strategisk niveau; værktøjer der tager højde for de mange andre aktører, som vi møder i operationsområderne.

Danmark har derfor præsenteret et initiativ i NATO, der lægger op til strømning og fokusering af NATOs samarbejde og koordination med afgørende internationale aktører, som FN, EU og NGO'erne. Initiativets hensigt er at sikre en bedre forståelse af samspillet mellem militære og civile aktører i krisestyringsoperationer, således at Alliancen kan sikre en effektiv plan-

lægning og udførelse af dens militære bidrag til et område. Vi kalder dette initiativ: "Concerted Planning and Action" eller CPA.

Første skridt var afholdelsen af et stort NATO seminar herom i København i juni 2005. Dette seminar satte effektivt spørgsmålet på NATO's dagsorden.

Det næste skridt er at få emnet samtænkning på dagsordenen i NATO frem mod topmødet i 2006 og dermed sikre en understregning af emnets vigtighed for Alliancen og konkret implementering.

Samlet set er det min fornemmelse, at der i Alliancen er en øget forståelse for behovet for en ny tilgang til de nye opgaver, som NATO står over for - ja, faktisk allerede har kastet sig ud i.

NATO's involvering i humanitære opgaver

På det seneste har NATO bidraget til en række operationer, der ligger ganske langt fra Alliancens kerneopgaver - nemlig bistand til rent humanitære hjælpeoperationer. NATO ydede transportstøtte i forbindelse med hjælpearbejdet efter orkanen Katrina i USA, og er fortsat involveret i hjælpearbejde i Pakistan efter jordskælvet.

Lad mig understrege med det samme: NATO er ikke - og skal ikke blive - en humanitær hjælpeorganisation. NATO skal ikke udføre det arbejde, som andre civile hjælpeorganisationer er bedre i stand til at udføre. Men når katastrofen opstår, behovet for hurtig hjælp opstår, og NATO anmodes om hjælp. Så bør NATO naturligvis ikke sige nej, hvis NATO kan bidrage substantielt og hensigtsmæssigt. Der hvor NATO kan yde *added value* i en humanitær opgave, dér bør NATO påtage sig en rolle. Men også kun der. Efter den første hurtige indsats må NATO neddrogse sit engagement og overlade arbejdet til de traditionelle, civile hjælpeorganisationer.

I forbindelse med sådanne humanitære hjælpeoperationer vil det ofte være relevant med tæt samarbejde mellem EU og NATO. Det var f.eks. tilfældet i forbindelse med bistanden efter Katrina, hvor EU koordinerede de europæiske landes bistand, mens NATO sørgede for transporten heraf fra Europa til USA.

Også på andre områder er der et tæt EU-NATO samarbejde - f.eks. i Bosnien, hvor EU's militære operation "Althea" støttes af NATO inden for rammerne af den såkaldte Berlin+ aftale. Pga. EU-forsvarsforbeholdet kan Danmark som bekendt ikke bidrage aktivt med militære styrker til militære EU-ledede operationer. På trods heraf støtter regeringen helhjertet et tæt samarbejde mellem EU og NATO - også på det militære område.

Min tredje vision er et NATO med endnu bedre militære kapaciteter.

Udfordringerne NATO står over for kræver, at medlemslandene udvikler nye kapaciteter. For at fremme udviklingen af de styrker, der i særlig grad er brug for - nemlig deployerbare styrker - har man i NATO fastsat målsætninger, som medlemslandene skal bestræbe sig på at leve op til: 40% af et lands landmilitære styrker skal være deployerbare, dvs. skal være i stand til at blive udsendt, og 8% skal kontinuerligt kunne opretholdes udsendt.

Fra dansk side har vi aktivt støttet opstillingen af sådanne målsætninger - ikke mindst fordi de stiller nogle klare krav til landene - og også til os selv. I 2004 - før det nuværende forsvarsforlig - var ca. 27 procent af Danmarks styrker deployerbare og ca. 6,4 % kunne holdes udsendt - altså under NATO's målsætninger. Men når forliget i 2009 er implementeret vil procenttallene være over NATO's målsætninger, nemlig ca. 60 % hhv. ca. 10 %.

Men hvordan styrker man så bedst de militære kapaciteter? Dette arbejde kan ske ad flere spor.

PCC

En vej til styrkede kapaciteter er det såkaldte PCC-initiativ (Prague Capabilities Commitment).

PCC-initiativet blev søsat på NATO-topmødet i Prag i 2002. Det søger at tilvejebringe kapaciteter inden for Alliancens mest kritiske mangelområder. Det drejer sig om forsvar mod kemiske, biologiske, radiologiske og nukleare våben, sikring af kommunikations- og informationsoverlegenhed, styrkelse af deployerbare kapaciteter og sikring af evnen til hurtig deployering og styrkernes udholdenhed.

NATO's medlemslande har tilsammen igangsat mere end 400 PCC projekter. De fleste gennemføres på national basis, men et væsentligt element i PCC er også de fælles projekter, som landene er gået sammen om. Det er bl.a. lufttankning (AAR ~ Air to Air Refuelling), strategisk lufttransport og strategisk søtransport samt overvågning fra luften (AGS ~ Alliance Ground Surveillance).

Det politiske ønske om fra dansk side at støtte PCC initiativerne er reflekteret i forligsaftalen, hvor der er afsat 827 mio. kr. til formålet.

PCC projekterne om strategisk lufttransport og strategisk søtransport er godt undervejs. Danmark har bl.a. høstet stor anerkendelse for at stille to transportskibe til rådighed for NATO (ARK-projektet). Mht. strategisk lufttransport er 15 NATO-lande, herunder Danmark, gået sammen om at stille op til seks strategiske transportfly (Antonov 124) til rådighed for NATO og EU.

Projektet om overvågning fra luften - det såkaldte AGS-projekt - er for tiden inde i en lidt turbulent fase, men forhåbentlig kommer projektet på rette spor inden for den nærmeste fremtid.

Til gengæld er de indledende forsøg på at tilvejebringe lufttankningsfly desværre mislykkedes, og det ser ud til, at der vil gå en rum tid endnu før det lykkes at få projektet på skinner. I forsvarsforliget er der imidlertid givet mulighed for at op til 127 mio. kr. skal kunne anvendes til andre projekter. Denne option bliver nu udnyttet, og de 127 mio. kr. vil derfor indgå i anskaffelsen af nye infanterikampkøretøjer, som vil styrke dansk forsvars evne til deltagelse i internationale operationer.

NRF

En anden vej til at sikre at medlemslandene udvikler de nødvendige kapaciteter, er brugen af NATO's hurtige udrykningsstyrke - NATO Response Force - som middel til at fremme transformation af de enkelte landes styrker. I CPG tillægges udviklingen af NATO Response Force høj prioritet.

Det var på NATO topmødet i 2002, at man besluttede oprettelsen af NRF. NRF, der vil være på 25.000 mand når fuldt etableret, skal kunne varetage hele spektret af NATO-opgaver og indsættes globalt med kort varsel (5-30 dage). Reaktionsstyrken skal bestå af en veluddannet og veludrustet pulje af nationale og multinationale enheder (både nordamerikanske og europæiske).

Der er ikke tale om opbygning af en stående styrke. Enheder, der tilmeldes reaktionsstyrken, vil indgå i en rotationsordning, hvor de efter en intensiv klargørings- og træningsperiode vil være på beredskab til indsættelse i operationer. Tilmeldingsordningerne roteres hvert halve år.

Danmark tillægger NRF stor betydning - både som konkret redskab for NATO og som transformations-fremmende instrument. Danmark har derfor løbende tilmeldt betydelige bidrag til NRF - særligt inden for flyvevåbnet og søværnet, men i de kommende år også substantielt fra hæren.

Det er målet, at NRF vil kunne erklæres fuldt operationsdygtig på næste års NATO-topmøde. Elementer af NRF'en har dog allerede nu været brugt flere gange - bl.a. i forbindelse med præsidentvalget i Afghanistan i september 2004 og senest i forbindelse med humanitær assistance efter jordskælvet i Pakistan i oktober dette efterår.

Bedre brug af ressourcerne

Der er ingen tvivl om at NRF har haft betydning for arbejdet med de nødvendige omstillinger af de nationale forsvar. Men udvikling af nye kapaciteter koster penge. Det er dog nok en illusion at tro på at forsvarsbudgetterne i alle NATO's medlemslande kommer til at sige de kommende år. Man må derfor finde smartere måder at bruge ressourcerne på.

Dette kan ske nationalt ved omstilling af de nationale forsvar. Her er Danmark et godt eksempel. Uden at budgettet øges, vil vi i indeværende forligningsperiode fordoble vores kapacitet til at udsende soldater til internationale operationer - fra 1000 til 2000 mand.

Selvom omstillingen sker nationalt, spiller NATO også her en vigtig rolle med rådgivning og incitament. NATO kan bistå med rådgivning om omstillingen af de nationale forsvar, således at hvert enkelt land styrker sine kapaciteter og bliver bedre til at stille med de rigtige styrker for at matche vor tids opgaver. Dette var bl.a. tilfældet i forbindelse med det danske forsvarsforlig.

Min fjerde vision er et NATO, der fortsat står som garant for vores hjemlige sikkerhed.

Den konventionelle militære trussel mod NATO-medlemslandene er som nævnt bortfaldet og forventes ikke at genopstå i en overskuelig fremtid. Der er

derfor ikke længere behov for et territorialforsvar, som vi kendte det under Den Kolde Krig.

Men udfordringerne for vores hjemlige sikkerhed og dermed for NATO er i dag mere komplekse og uforudsigelige. Lad mig som eksempler blot nævne international terrorisme og spredning af masseødelæggelsesvåben. NATO's Strategiske koncept fra 1999 forholder sig - om end kort - til udfordringerne fra terrorisme som en ny trussel efter afslutningen af den kolde krig. Efter 11. september 2001 har denne trussel fået endnu mere vægt. Terrorismen bliver nu medtænkt i udviklingen af alle NATO's politikker, koncepter, kapabiliteter og ved indgåelse af partnerskaber.

Som I muligvis erindrer, var NATO's umiddelbare svar på 11. september 2001 hurtigt og beslutsomt. Et døgn efter angrebene aktiverede de allierede for første gang i NATO's historie Washington Traktatens art. 5, den kollektive sikkerhedsgaranti.

Blandt de helt konkrete tiltag kan jeg nævne *Operation Eagle Assist*, som indebærer, at alliancens AWACS system blev deployeret til USA for at styrke beskyttelsen af amerikansk luftrum. Et andet eksempel på konkrete tiltag er *Operation Active Endeavour*, hvor NATO-skibe patruljerer Middelhavet bl.a. for at beskytte civile skibe.

Det peger på helt nye aspekter af artikel 5-garantien. Den kollektive sikkerhed handler ikke kun om at forsvare os mod konkrete angreb, men også i bredere forstand at hjælpe hinanden i bestræbelserne på at undgå at trusler overhovedet opstår.

NATO har efterfølgende på topmøderne i Prag i 2002 og i Istanbul i 2004 taget flere initiativer til forbedre evnen til at afskrække terrorangreb, forsvare og beskytte NATO-landene mod terrorangreb og håndtere konsekvenserne af eventuelle angreb.

Skrækscenariet er et terrorangreb med masseødelæggelsesvåben. NATO arbejder derfor på at styrke sin kapacitet til at beskytte såvel udsendte styrker som civilbefolkningen mod konsekvenserne af et angreb med masseødelæggelsesvåben.

Det sker bl.a. ved oprettelse af et deployer-bart laboratorium, der kan analysere nukleare, kemiske og biologiske stoffer, ved oprettelse af et sygdomsovervågningssystem, og ved oprettelse af et særligt response team, der kan rykke hurtigt ud i tilfælde af et angreb. NATO har også oprettet en NBC-forsvarsbataljon. Dele heraf var f.eks. deployeret i forbindelse med de Olympiske Lege i Athen.

I år har NATO tillige iværksat etablering af et taktisk missilforsvarssystem, dvs. et mobilt system primært til brug for beskyttelse af deployerede styrker mod angreb med kort- og mellemrækkende missiler. På sigt kan systemet imidlertid også bruges til at lægge en beskyttende ring om byer, der er vært for større civile begivenheder som eksempelvis de Olympiske Lege.

På endnu længere sigt skal der i NATO tages stilling til, hvorvidt man skal etablere et strategisk missilforsvarssystem - dvs. et fast stationeret system, der kan beskytte større befolkningscentre mod angreb med ballistiske missiler.

Samtidig med at vi fremmer vores sikkerhed ved at styrke NATO's evne til at håndtere de nye trusler og udfordringer - både lokalt og globalt - kan NATO fortsat gøre et stort stykke arbejde for at undgå at truslerne overhovedet opstår. Her spiller NATO som udvidelsesmagnet og NATO's partnerskaber en væsentlig rolle.

Derfor er min femte vision et udvidet NATO med endnu stærkere partnerskaber

NATO udvidelsen

Den 29. marts 2004 trådte syv lande ind i Alliancen. Dette var den femte og største udvidelsesrunde i hele NATO's historie. Bulgarien, Estland, Letland, Litauen, Rumænien, Slovakiet og Slovenien er nu vore partnere.

Det betyder ikke, at udvidelsen af NATO hermed er slut. Der er fortsat lande, der arbejder for at komme tættere på NATO og bærer på et ønske om at opnå medlemskab. Her tænker jeg bl.a. på Albanien, Makedonien og Kroatien, der alle er med i NATOs *Membership Action Plan* - eller MAP processen som den kaldes. Vi skal støtte op om sådanne aspirationer og bistå partnerlandene i deres positive udvikling.

Det er dog vigtigt, at vi bedømmer partnerne på deres egne meritter og i forhold til deres egne partnerskabs- og MAP mål. Hvert land har sine egne udfordringer på vejen mod et medlemskab. For Kroatien er en barriere løftet med tilfangetagelsen af General Gotovina.

Også Ukraine banker på døren til NATO. Også Ukraine skal bedømmes på sin "performance" og kan først optages, når landet lever op til de stillede krav. Men det er vigtigt at understrege over for Ukraine, at NATO's dør fortsat er åben. Det vil give Ukraine et perspektiv at arbejde efter, såfremt de måtte ønske at kandidere til et medlemskab af NATO.

Et NATO-topmøde i 2008 er for mig ikke en umulig tidshorisont i forhold til nye invitationer. Meget kan ske i de mellemliggende år, så man skal ikke på forhånd inkludere eller udelukke nogle af de eksisterende MAP-lande. Men det er vigtigt, at vi i hele forløbet holder landene fast på en positiv udvikling.

Nogle mener, at der er en risiko for at NATO "udvandes" med optagelsen af flere medlemmer. Det er absolut ikke mit synspunkt. NATO bliver kun stærkere af at blive udvidet med lande, der lever op til de nødvendige kriterier. Der bliver flere styrker at tage af til internationale operationer - og flere lande får mulighed for at deltage i den strategiske dialog i NATO. De nye medlemmer har fuldt ud leveret varen - de var sågar blandt de første til at sige ja til aktiveringen af NATO's artikel 5 den 12. september 2001. De nye medlemmer kender kun alt for godt ufriheden.

NATO's partnerskaber

NATO har som bekendt i mange år haft omfattende partnerskaber. Efter afslutningen af den kolde krig og sammenbruddet af Warszawa-pagten etablerede NATO Partnerskab for Fred programmet. Et program der gav partnerlandene gradvis mulighed for at knytte sig stadigt tættere til alliancen for til sidst at blive fulgyldige medlemmer.

Et af de bedste eksempler herpå er de tre baltiske lande. Efter årtier under sovjetisk styre kunne de den 29. marts 2004 endelig kalde sig fuldgyldige medlemmer af NATO. Tidligere udenrigsminister Uffe Elleman-Jensen var som bekendt en tidlig og aktiv fortaler for de baltiske landes integration i NATO - og EU - og med optagelsen i NATO gik Uffes vision i opfyldelse.

Men vi må erkende, at verden har ændret sig i de ca. 15 år, der efterhånden er gået siden murens fald. Vi må her overveje, hvordan vi tilpasser NATO's partnerskaber, så de fortsat er effektive og attraktive for såvel os som NATO's partnere. Vi har behov for partnerlandene. De bidrager f.eks. substantielt til NATO's operationer.

For blot at nævne et eksempel så bidrager Sverige for tiden med ca. 330 mand til NATO's operation i Kosovo og med ca. 90 mand til Afghanistan og yderligere ca. 30 til Termez i Usbekistan. Endvidere har Sverige fornylig besluttet at øge sit bidrag til ISAF til op til i alt 375 personer.

En lang række af de tidligere partnerlande er nu blevet medlemmer. På grund af den sikkerhedspolitiske udvikling er NATO's fokus også blevet udvidet til andre regioner. Det er derfor vigtigt, at vi fortsat udvikler partnerskaber som NATO's Middelhavsdialog og det såkaldte Istanbul Cooperation Initiative. Gennem disse partnerskaber søger vi at knytte lande i blandt andet den arabiske verden til sikkerhedsarkitekturen i NATO.

Men vi må også være klar over, at vi ikke ukritisk kan gentage processen fra PfP-arbejdet i 90'erne. De nye partnerlande sigter ikke på at blive medlemmer af alliancen, og samtidig må vi erkende, at der i disse lande er fundamentale værdimæssige forskelle i forhold til NATO's medlemsstater. Forskelle som blandt kan give sig udtryk i et andet syn end vores på overholdelse af menneskerettigheder.

Derfor skal vi være omhyggelige med at udvælge og differentiere vores samarbejdsaktiviteter med landene. Vi skal ikke tilbyde den samme palet af samarbejdsaktiviteter til lande i Centralasien og i Mellemøsten, som vi gennemfører med partnerlande som Sverige og Finland.

Det er derfor vigtigt, at udviklingen af, hvad man kan kalde 'A New Generation of Partnership' får den nødvendige fokus og bevågenhed og medtages som et emne på kommende topmøder i NATO.

Som det er fremgået er der fortsat mange udfordringer, som NATO kan kaste sig over. Dette vil ganske givet også kræve ændringer af den måde som NATO arbejder på.

Min sjette - og sidste - vision er derfor et reformeret NATO, der også organisatorisk er klar til at tage fremtidens udfordringer op.

På initiativ af generalsekretæren - og under ledelse af en dansker [ambassadør Jesper Vahr] - er der allerede nu igangsat arbejde på interne reformer i NATO. Der ses nærmere på mulighederne for yderligere at effektivisere den måde, som NATO arbejder på.

I bestræbelserne på at styrke den politiske dialog i Alliancen - som jeg tidligere var inde på - lægges der op til, at NATO ambassadørerne i det Nordatlantiske Råd - i daglig tale "Rådet" - skal have mere fokus på strategisk politisk dialog - og dette vil naturligvis også være tilfældet, når der afvikles NATO-ministermøder.

Et andet element i de interne reformovervejelser er stabsstrukturen. I NATO's hovedkvarter findes to store stabe: Den Internationale Stab og Den Internationale Militære Stab. Den Internationale Stab arbejder for den politiske søjle, dvs. Rådet, og har ca. 1300 - primært civile - medarbejdere. Den Internationale Militære Stab arbejder for Militærkomitéen. Staben tæller ca. 350 medlemmer, heraf ca. 80 civile.

Undertiden arbejdes der med det samme spørgsmål i begge stabe - f.eks. NATO's operationer. Der er derfor formentlig en synergi-gevinst at hente ved at sikre større samarbejde mellem de to stabe.

Lad mig endelig også nævne, at man i de interne reformovervejelser også ser nærmere på muligheden for at udlicitere en række driftsopgaver. Det vil forhåbentlig give mulighed for i endnu større grad end i dag at fokusere på Alliancens kerneopgaver. Målet er naturligvis også at få mest for skatteydernes kroner.

Der er endnu ikke truffet beslutning om, hvordan reforminitiativet kommer til at se ud. Det er derfor vanskeligt på nuværende tidspunkt at sige noget om, hvad reforminitiativet fører til. Men vi har behov for resultater, for man kan ikke reformere kroppen af NATO uden også at reformere hovedet.

Afslutning

Det var min vision om fremtidens NATO.

Lad mig samle op:

Mit hovedbudskab i dag var at NATO fortsat er den mest betydningsfulde sikkerhedspolitiske organisation i verden. Blandt andet fordi NATO er kernen i den sikkerhedspolitiske dialog over Atlanten. Og ikke mindst fordi NATO er hjørnestenen for Danmarks - og andre Allieredes - sikkerhed.

Men det betyder ikke, at NATO kan hvile på laurbærrene. Som andre organisationer må NATO løbende tilpasse sig ændringerne i det omgivende miljø. Jeg pegede på en række områder, hvor jeg gerne ser at NATO fremover fokuserer sine kræfter:

For det første så jeg gerne et NATO med en endnu stærkere transatlantisk dialog. NATO bør i endnu højere grad end i dag bruges som forum for drøftelser mellem amerikanske og europæiske allierede om også bredere sikkerhedspolitiske emner.

For det andet så jeg gerne et NATO, der er endnu bedre til at håndtere hele spektret af de nye opgaver. Blandt andet er det relevant at styrke samtækningsaspektet i NATO's arbejde.

For det tredje så jeg gerne et NATO med endnu bedre militære kapaciteter. Her spiller initiativer som PCC og NRF en central rolle.

For det fjerde skal NATO fortsat stå som garant for vores hjemlige sikkerhed. Dette indebærer bl.a. at NATO også må forholde sig til truslen om terrorangreb mod Allieredes territorium, og i et videre perspektiv må NATO også forholde sig til mulighederne for at opstille et strategisk missilforsvar, der kan beskytte større befolkningscentre mod angreb med ballistiske missiler.

For det femte så jeg gerne et udvidet NATO med endnu stærkere partnerskaber. NATO's dør skal forblive åben, og de lande som opfylder kriterierne og som beder om medlemskab, bør inviteres indenfor. Med hensyn til partnerskaberne kan disse rækkes endnu bredere ud og dermed sprede vores værdier til lande, hvor demokratiet fortsat går på barnefødder.

Endelig så jeg gerne et reformeret NATO, der også organisatorisk er bedre rustet til at tage fremtidens udfordringer op. Dette kræver interne organisatoriske ændringer, og jeg forventer at NATO løbende justerer sin organisation så den er indrettet til bedst muligt at håndtere de aktuelle udfordringer.

Fra dansk side arbejder regeringen naturligvis aktivt og løbende på at de danske visioner om fremtidens NATO også bliver til virkelighed. Det er altid nyttigt at drøfte disse visioner i et bredere forum, og jeg ser meget frem til at høre kommentarer og bemærkninger til mit indlæg.

Mange tak.